

Aftur eitt veruligt dagblað í Føroyum

Síðan føroyingar miðskeiðis í seinastu öld á fyrsta sinni fóru undir at geva út blað, hevur verið vøkstur og menning í føroyska blaðheiminum. Á okkara døgum kann tað tykjast undranarvert, at menn høvdu sær undir blaðtíðing í tí samfelag, ið tá var. Men tað, ið eggjaði til, var neyðsyn ella eldhugi. Niels Winther gamli hevði ein greiðan politiskan boðskap, hann vildi hava út millum manna. Og tey nógvu blaðini, ið eru komin út síðan aldaskiftið, hava vanliga havt eitt hvørt endamál ella verkevni, tey vildu siga fólki frá.

Tað meira tíðindakenda tilfarið mundi hava minni at siga, hóast tey flestu mundu taka væl móti blaðtíðingum — bæði heimatiðingum og tíðingum uttanefir. Og flestu føroysku blað hava lutvist verið tíðindablað. Me-

hitt mundi liggja fremri huganum. Eisini stríðið fyrri móðurmálinum hevði týðning. Hetta at gera skriftmálið til eitt nýtt amboð í samskiftinum millum menniskju í Føroyum.

Fyrstu føroysku blaðini komu út eina ferð ella tvær ferðir um mánaðin, okkurt tó eina ferð um vikuna. Og tá ið havt verður í huga, at útvarp var ikki til tá á døgum, tiansheldur sjónvarp, at sambandið við úrheimin var vánaligt, og at samferðslan innanoyggja var at kalla eingin, so skilja vit, at tittari blaðutgáva var hvørki neyðug ella skilagøð.

Men samfelagið broyttist og mentist. Ferð kom á. Neyðugt varð at bota um samferðsluna, og sambandið við onnur lond øktist. So við og við gjørdi tørvurin á skjótum og tittum tíðingum, at blaðini komu oftari út. Og sein-

astu árinu eru tey stóru blaðini komin út 2-3 ferðir um vikuna, tey smáu eina ferð um vikuna.

Etlanin at geva út veruligt dagblað — eina ávis — í Føroyum er ikki so nýggj, sum onkur kanska heldur. Longu í triatiárunum hildu fólk tørv vera á einum blað, sum dag um dag segði frá tí, ið fór fram í samfelagnum og úti í heimi. Og á sumri 1934 varð fyrsta royndin gjørd. Eitt stutt skifti eydnaðist at geva út litið blað, 4 kvartsiður til stoddar, hvønn gerandisdag. Blaðið nevndist av røttum Dagblaðið. Blaðstjóri var Hans Marius Jacobsen, lærari, og blaðið varð prentað á prentsmiðju H.N. Jacobsens bókahandils. Uppi í tiltakinum vóru eisini Einar Joensen, prentari, Jógvan Rasmussen hjá Stinu prentari og H.C.W. Tórgarð arkitekt.

Dagblaðið fekk sum nevnt ikki langa livitið, einans nakkrar vikur; men navnið varð seinni nýtt til annað blað. Tiltakið datt niðurfyrir, og hóast ætlanir vóru um at geva blað út hvønn dag í stríðsárunum og seinni, so gingu nærum 40 ár, til næsta royndin varð gjørd.

Fyrst í 70árunum kom 14. September út fimm ferðir um vikuna, og eini tveir ár untist tað undirritaða at starvast við í hesum tiltaki. Fyrstu tíðina var Ólavur Michelsen blaðstjóri, seinni Erlendur Patursson. Helst vóru ymiskar orsøkir til, at farið varð undir at geva 14. út hvønn gerandisdag. Prentsmiðjan hjá p.f. Blaðstarv, sum gevur 14. út, var hin fyrsta, ið fekk offsettútgørd, sum var munandi framstig og lætti, tá ið blað skuldu framleiðast. Eisini mundi fólk halda, at

ini sum heild eru stak vánalig, so eru tey neyðug, bæði sum tíðindaberar og at kunna okkum um tey viðurskipti, ið aftan fyri liggja. Eisini tað orðaskiftið, sum tørvur var á einum veruligum dagblað í Føroyum.

Men hvat kann tað vera, ið ger, at fólk halda tørv vera á dagblaðum ella ávisum? — Er tíðin ikki farin frá hesum fjølmiðli, nú vit hava útvarp og sjónvarp?

Mong halda, at blaðið framvegis er týðningarmesti fjølmiðilin, sum hevur avgjørdar fyrimunir samanborið við útvarp og sjónvarp. Lat okkum tí hyggja at onkrum av hesum fyrimunum. Lesur tú hart úr einum blað, so man talið á orðum liggja millum 120 og 150 hvørt minuttíð. Hava vit so í huga, at á eini blaðsiðu í stórum broti, sum t.d. Dimmalætting, eru um 3.000-4.000 orð, so kunnu vit rokna út, at tað tekur um hálvan tíma at lesa hesa einu blaðsiðu. Og hetta er tað, ein tíðindasending í útvarpi ella sjónvarpi varar, men enn hava vit einans lisið ein litlan

sjónarmið

part av blaðnum.

So statt er nøgðin á tilfari munandi størri í einum blað. Og so hetta, at tú kanst velja burtúr tað, ið hevur serstakan áhuga, ella lesa umafur tað, ið kanska er eitt sindur torskilt. Og yvirskriftirnar í blaðnum gera tað lættari at fáa eitt yvirtilt tilfarið.

Sjálvsagt hava útvarp og sjónvarp havt við sær, at fólk yvirhøvur eru betri kunnad um tað, ið fyriferst. Ti eingin stórending er fram, uttan at fólk frætta um hana heima við hús. Men vandin við hesum tíðindaflutningi er, at alt verður so kroyst saman, at útvarps- og sjónvarpstíðindi gerast ein røð av sundurskildum hendinum, varpað út í bláan heim.

Fólk, ið av álvara royna at kunna seg við viðurskiptini, nýðast at snúgva sær til blaðini, vilja tey hava gjølligari upplýsingar og viðmerkingar. Og hetta er neyðugt, skulu vit gera okkum eina greiða mynd av tí, sum fer fram.

Annað er tað, at útvarp og sjónvarp ikki bera tíðindi, fyrr enn tey eru vórðin passaliga ógvuslig stórtíðindi. Í einum rættiligum blað ber til at fylgja eini »søgu«, áðrenn hon verður til stórtíðindi. Til dømis kann nevast turkurin í Afríku í 1983-84. Tíðindini um henda sorgarleik stóðu í byrjanini einans at lesa í blaðunum, har sagt varð frá regnløysi og misvøkstri. Eisini sögu blaðini frá ráðstevnu í Lusaka, har vandamálini vórðu viðgjørd. Men ikki fyrr enn kreppan var komin í hæddina, og miljonir av fólki svøltu og doydu, varð sagt frá hesi »gomlu« søgu í útvarpi og sjónvarpi.

Ella lønarkrøv, ið ikki gerast stórtíðindi, fyrr enn verkfall leggur alt lamið. Ella ešmjan millum Íran og Írak, sum ikki varð nevnd í sjónvarpum, fyrr enn hitt ræðuliga kríggið brast á.

So niðurstøðan er, at hóast útvarp og sjónvarp hava ávisar fyrimunir, so kunnu vit ikki vera blaðini fyrri uttan. Og hóast føroysku blað-

